

Klimat inwestycyjny w Polsce

Raport z badania zrealizowanego przez TNS Pentor

Wrzesień 2011

WSTĘP	3
1. INFORMACJE O BADANIU.....	5
2. OPIS FIRM BIORĄCYCH UDZIAŁ W BADANIU.....	6
3. OCENA KLIMATU INWESTYCYJNEGO W POLSCE	9
3.1 OGÓLNA OCENA KLIMATU INWESTYCYJNEGO W POLSCE	9
3.2 UWARUNKOWANIA MAKROEKONOMICZNE	10
3.2.1 <i>Wielkość rynku</i>	11
3.2.2 <i>Uwarunkowania Polityczne</i>	12
3.2.3 <i>Dostępność czynników produkcji i możliwości pozyskania finansowania</i>	13
3.2.4 <i>Pozyskiwanie pracowników i koszty pracy w Polsce</i>	14
3.2.5 <i>Obciążenia fiskalne</i>	16
3.3. OCENA INSTYTUCJI PAŃSTWOWYCH	17
3.3.1. <i>Procedury związane z zakładaniem firmy</i>	18
3.3.2. <i>Przepisy prawa w Polsce</i>	18
3.3.3. <i>Współpraca z administracją</i>	20
3.3.4. <i>Nabywanie nieruchomości</i>	21
3.3.5. <i>Funkcjonowanie organów prawnych</i>	22
3.4. OCENA INFRASTRUKTURY	24
3.5. PODSUMOWANIE OCEN SZCZEGÓŁOWYCH.....	25
3.6. KLIMAT INWESTYCYJNY I JEGO DETERMINANTY W OCENIE PRZEDSTAWICIELI DUŻYCH FIRM Z DOMINUJĄCYM KAPITAŁEM ZAGRANICZNYM	26
4. WAŻNOŚĆ I WPŁYW POSZCZEGÓLNYCH OBSZARÓW NA OGÓLNA OCENĘ KLIMATU INWESTYCYJNEGO W POLSCE	27
5. PODSUMOWANIE	31

Wstęp

Zagraniczni inwestorzy doceniają Polskę z tytułu szerokiej skali popytu wewnętrznego, dostępności wykwalifikowanej siły roboczej, czy też stabilności politycznej – to wniosek wynikający z najnowszej – piątej już – fali badania Klimatu Inwestycyjnego w Polsce.

Jednak obraz klimatu inwestycyjnego należy rozpatrywać w szerszym kontekście makroekonomicznym. Pojedyncza gospodarka i rynek nie istnieją w próżni, ale są częścią większej całości. W zależności od przyjętej perspektywy, szerszym poziomem analizy dla Polski może być obszar Środkowo-Wschodniej Europy, Unii Europejskiej, czy w końcu rynek globalny. Wydarzenia zachodzące na tych rynkach mają bezpośrednie i pośrednie przełożenie na sytuację w naszym kraju.

Mimo dużego znaczenia czynników zewnętrznych, wpływ na atrakcyjność inwestycyjną danego kraju ma również ogólna sytuacja wewnętrzna, tak ekonomiczna jak polityczna, społeczna czy też prawna. Polska plasuje się w światowej czołówce rankingu docelowych krajów dla BIZ w latach 2011-2013¹. Na pozytywne oceny klimatu inwestycyjnego w Polsce wskazuje najnowsza fala badania. Co ciekawe inwestorzy oceniają klimat inwestycyjny najlepiej od 2007, kiedy przeprowadzono pierwszą edycję badania. Co decyduje o atrakcyjności inwestycyjnej Polski?

Polska, postrzegana jest jako kraj ze stabilną sytuacją polityczną, prawną i gospodarczą. W roczniku OECD na 2011 pod względem finansów publicznych Polska znajduje się bliżej takich krajów jak Niemcy, Austria i Szwecja niż Irlandia, Hiszpania czy Grecja. Stabilna sytuacja sektora finansów publicznych przekłada się na warunki funkcjonowania dla firm prywatnych.

Polska wyróżnia się wśród innych krajów **potencjałem jaki daje rynek pracy**. Relatywnie niewysokie pensje, umiarkowane bezrobocie, wzrost wydajności produkcji, a także stale podnoszone przez Polaków wykształcenie, stwarzają dogodne warunki dla lokowania inwestycji zagranicznych. Polska systematycznie poprawia lokatę w rankingach OECD przedstawiających wyniki badań szkolnictwa. Jest to efekt boomu edukacyjnego, 30 proc. ludzi w przedziale wiekowym 20-29 studiuje (średnia dla krajów OECD wynosi 25 proc)².

Większość inwestorów (70%) spytanych o skutki kryzysu w najnowszej fali badania, deklaruje, że są one przez nich nadal odczuwane. Jednak z drugiej strony, zdają sobie sprawę, że Polska w mniejszym stopniu odczuwa skutki kryzysu finansowego, niż inne kraje. Wzrost PKB mimo że zmniejszył się pod wpływem kryzysu, nadal jest dwa razy większy niż w innych dużych krajach UE. Przekłada się to bezpośrednio na perspektywy dla inwestorów, np. dostępność

¹ Konferencja Narodów Zjednoczonych ds. Handlu.

² Badanie PISA przeprowadzane przez OECD.

kredytu dla przedsiębiorców nie spadła w Polsce tak gwałtownie jak w pozostałych krajach UE czy Stanach Zjednoczonych.

Polska znajduje się na długookresowym trendzie wzrostowym. Po części wynika to z relatywnie mniej rozwiniętej gospodarki w stosunku do krajów Zachodnich. Chociaż dystans jaki nas dzieli od zamożnych krajów UE jest nadal spory, to jednak dzięki mniej odczuwanym skutkom kryzysu i systematycznemu rozwojowi, różnica ta się zmniejsza.

Położenie Polski w centrum Europy, na przecięciu ważnych szlaków komunikacyjnych sprawia dogodny dostęp do rynków Europy Wschodniej, a przede wszystkim Zachodniej, szczególnie po wstąpieniu do struktur UE i ułatwieniach w handlu z tym obszarem. Korzystne połączenia lotnicze, drogowe, kolejowe i morskie z głównymi stolicami kontynentu ułatwiają proces logistyczny.

Znaczenie dla inwestorów zagranicznych ma również obecność innych koncernów międzynarodowych w Polsce. Jeżeli ich partnerzy biznesowi już działają na polskim rynku, oni sami także interesują się wejściem na nasz rynek. Warszawa zajęła piąte miejsce w Europie i 12 na świecie pod względem obecności międzynarodowych koncernów. W stolicy Polski działa 150 z 280 gigantów uznanych przez specjalistów CB Richard Ellis za najbardziej międzynarodowych³.

Wspomnieć należy także o **dużym potencjale rynku wewnętrznego w Polsce.** 38 milionowa populacja sprawia warunki dla zbytu wytwarzanych towarów i usług. Konsumpcja wewnętrzna w Polsce utrzymuje się na stabilnym poziomie.

Są to jedynie niektóre czynniki decydujące o postrzeganiu Polski przez inwestorów jako miejsca do ulokowania inwestycji. Inwestorzy sprawdzają lokalizację biorąc pod uwagę 20-30 kryteriów obejmujących zarówno informacje makro jak i szczegółowe dane dotyczące konkretnych lokalizacji.

³ CB Richard Eblis, raport Global Office Locations 2011.

1. Informacje o badaniu

Badanie klimatu inwestycyjnego w Polsce ma charakter cykliczny. Co roku Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych zwraca się do firm inwestujących w Polsce z prośbą o dokonanie oceny aktualnego klimatu inwestycyjnego a także oceny najważniejszych obszarów mogących wpływać na postrzeganie tego klimatu.

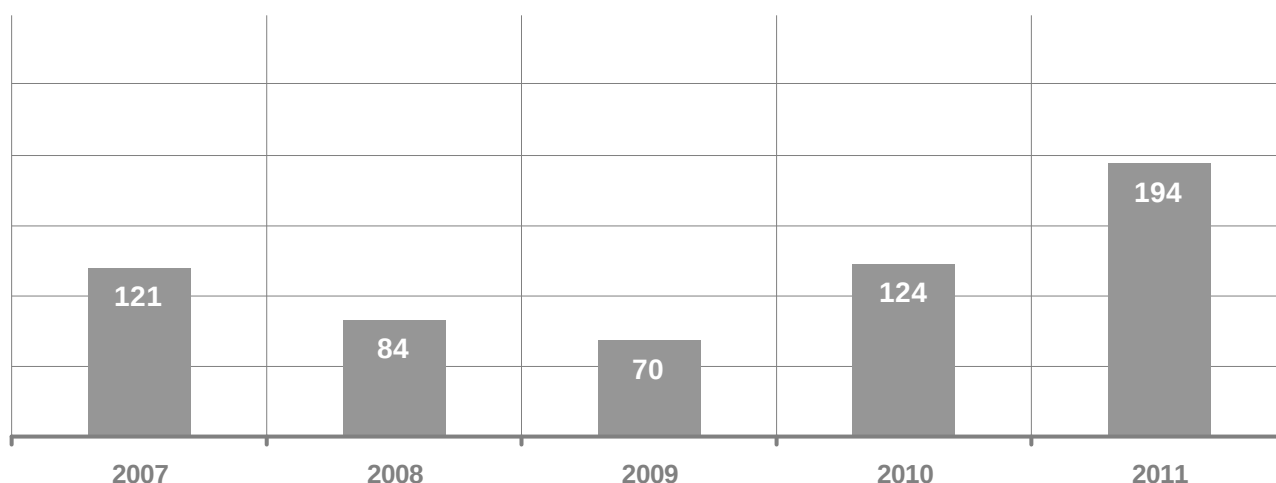
W 2011 roku PAIiIZ zwrócił się z prośbą wzięcie udziału w badaniu do trzech typów instytucji:

- firmy obsługiwane w ostatnich latach przez PAIiIZ (ok. 250);
- firmy z "Listy największych inwestorów zagranicznych" (ok. 2000);
- członkowie izb bilateralnych z udziałem kapitału zagranicznego.

Dane w badaniu zbierane były za pośrednictwem ankiety internetowej. Wybór metody podyktowany był z jednej strony chęcią zapewnienia maksymalnej porównywalności wyników (w poprzednich latach badanie realizowane było w ten sam sposób), z drugiej zaś jak najmniejszą dolegliwością tego typu kwestionariusza dla respondentów.

W ramach badania uzyskano 194 efektywne wywiady. Jest to wyraźnie więcej niż w latach poprzednich. Dokładne informacje o liczbie wywiadów, realizowanych w ramach badania klimatu inwestycyjnego w Polsce, znajdują się na wykresie 1.

Rys. 1. Liczba efektywnych wywiadów w kolejnych falach badania

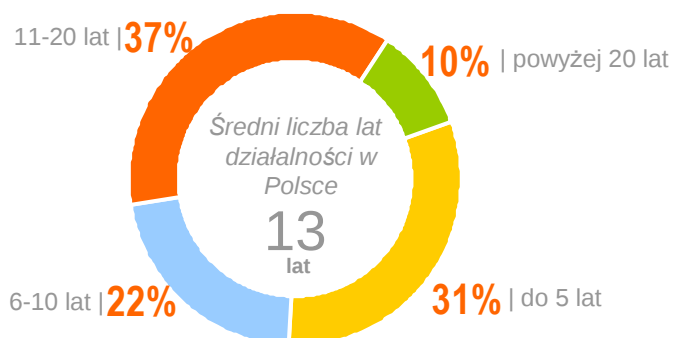
2. Opis firm biorących udział w badaniu

Firmy, które wzięły udział w badaniu mogą zostać opisane za pomocą kilku parametrów. Pierwszym z nich jest informacja na temat okresu działalności w Polsce. Średnia długość działalności badanych firm w Polsce to 13 lat. Tylko co trzecia (31%) firma biorąca udział w badaniu operuje w Polsce krócej niż 5 lat. Przedstawiciele tej grupy firm nieco lepiej, niż przedstawiciele dłużej operujących firm, oceniają takie obszary jak infrastruktura drogowa, czy jasność i spójność przepisów prawnych w zakresie prawa podatkowego, budowlanego i zamówień publicznych.

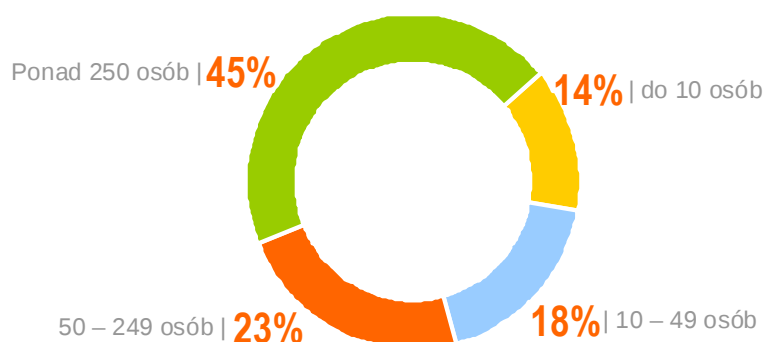
Pod względem wielkości zatrudnienia, firmy biorące udział w badaniu to najczęściej duże przedsiębiorstwa, zatrudniające powyżej 250 pracowników. Takich firm w badaniu było 45%. Przedstawiciele dużych przedsiębiorstw nieco lepiej oceniają większość obszarów wpływających na klimat inwestycyjny. Największe różnice obserwujemy w ocenie takich aspektów jak: jasność i spójność przepisów prawnych, stan infrastruktury oraz ochrona praw inwestorów.

Kolejną informacją o firmach biorących udział w badaniu jest udział kapitału zagranicznego. W przypadku 6 na 10, biorących udział w badaniu firm, udział kapitału zagranicznego przekracza 50%.

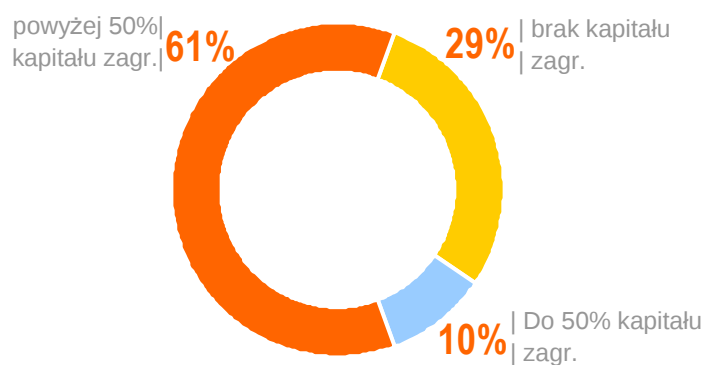
Rys. 2. Liczba lat działalności w Polsce

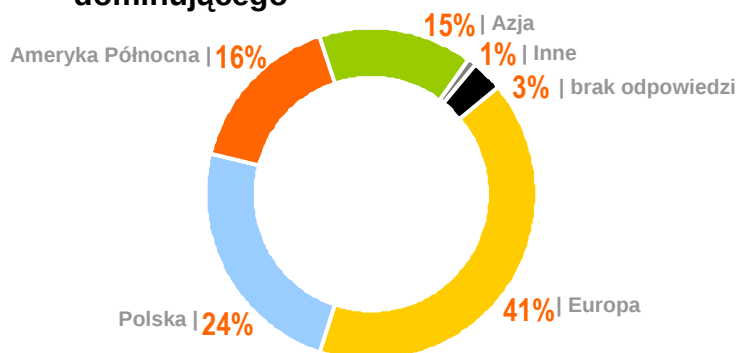
Rys. 3. Zatrudnienie

Rys. 4. Udział kapitału zagranicznego

Rys. 5. Kraj pochodzenia kapitału dominującego

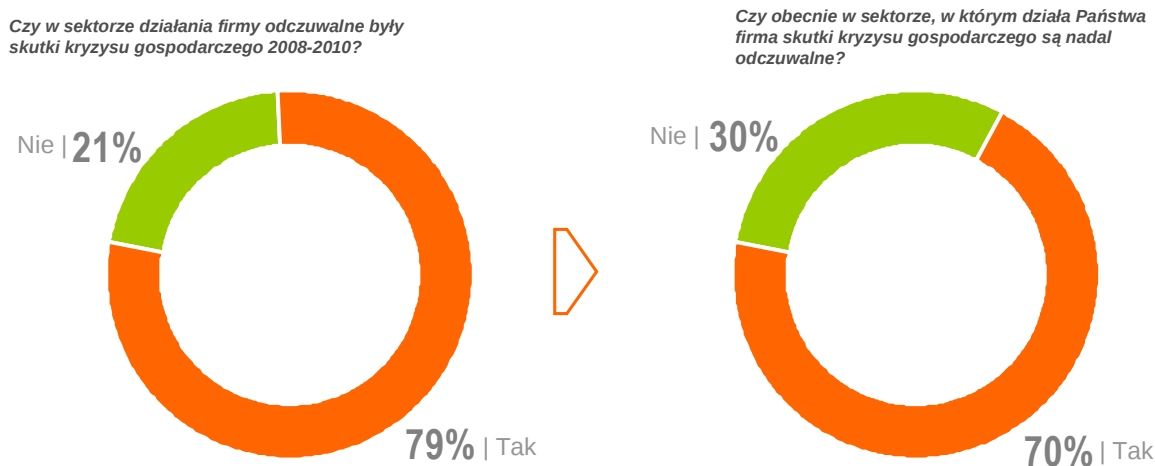

Udział kapitału zagranicznego nie różnicuje w istotny sposób ocen klimatu inwestycyjnego jak również obszarów szczegółowych, wpływających na ten klimat. Jedyne dostrzegalne różnice w ocenie dotyczą takich elementów jak infrastruktura drogowa, łatwość rozpoczynania działalności gospodarczej oraz dostępność materiałów, surowców i komponentów. We wszystkich wymienionych obszarach, firmy z kapitałem zagranicznym, przekraczającym 50%, wystawiają gorsze oceny niż firmy z mniejszym udziałem kapitału zagranicznego.

Jeśli chodzi o kraj pochodzenia kapitału dominującego, to wśród firm biorących udział w badaniu jest on bardzo rozdrobniony. W przypadku dwóch trzecich firm kapitał dominujący jest pochodzenia europejskiego. Z Ameryki Północnej i Azji pochodzi zaś kapitał dominujący odpowiednio 16% i 15%.

Przedstawiciele firm biorących udział w badaniu zostali również zapytani o to, czy w sektorze, w którym działają odczuwalne były skutki kryzysu oraz, czy są one nadal odczuwalne.

Rys. 6. Skutki kryzysu gospodarczego

Czterech na pięciu badanych (79%) przyznało że skutki kryzysu z lat 2008-09 były odczuwalne w ich sektorze. W tej grupie zdecydowana większość (70%) twierdzi, że skutki kryzysu są nadal odczuwalne a 30% przyznaje, że konsekwencje kryzysu przestały już dokuczać ich sektorowi. Zatem ponad połowa badanych twierdzi że od początku kryzysu aż do chwili obecnej odczuwa jakieś jego konsekwencje. Zdaje się to potwierdzać tezę mówiącą o tym, że obecnie mamy do czynienia z *pełzającym kryzysem*, a na pewno daleki w czasie jest moment, w którym obwieścić będzie można definitywne zakończenie kryzysu gospodarczego.

Niemniej jednak ponad połowa (52%) biorących udział w badaniu firm zadeklarowała, że ich obroty w ostatnim roku wzrosły. Przeciwną opinię wyraziło 21% badanych, a 27% stwierdziło, że obroty nie uległy istotnej zmianie. Jeśli obroty ulegały zmianie to najczęściej nie przekraczała ona 15%.

Tab. 1. Zmiana obrotów firmy w ostatnim roku

obroty – kierunek zmiany	zmiana	N	%
Wzrost	>50%	11	6%
	30-50%	9	5%
	15-30%	34	18%
	<15%	46	24%
Brak zmian	-	53	27%
Spadek	<15%	20	10%
	15-30%	12	6%
	30-50%	5	3%
	>50%	4	2%

Znaczny wzrost lub spadek obrotów zwykle pociąga za sobą zmiany zatrudnienia. Nie inaczej jest w przypadku firm biorących udział w badaniu. Większość (46%) z nich nie planuje w najbliższym czasie zmieniać zatrudnienia. Dwie na pięć badanych firm deklaruje chęć zwiększenia liczby etatów. Odwrotne deklaracje składa tylko 13% badanych firm.

Tab. 1. Planowane zmiany zatrudnienia

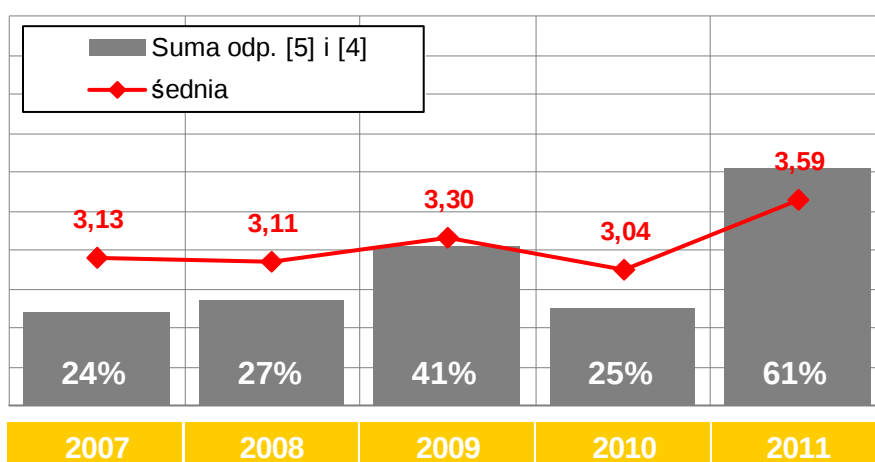
Planowane zatrudnienie	zmiana	N	%
Wzrost	>30%	17	9%
	20-30%	8	5%
	10-20%	26	13%
	<10%	28	14%
Brak zmian	-	90	46%
Spadek	<10%	14	7%
	10-20%	5	3%
	20-30%	2	1%
	>30%	4	2%

3. Ocena klimatu inwestycyjnego w Polsce

3.1 Ogólna ocena klimatu inwestycyjnego w Polsce

Respondenci biorący udział w badaniu oceniali klimat inwestycyjny w Polsce, posługując się pięciostopniową skalą, gdzie 1 oznaczało bardzo złą ocenę, a 5 bardzo dobrą. Sześciu na dziesięciu przedstawicieli badanych firm oceniało klimat inwestycyjny w Polsce jako bardzo dobry [ocena 5] lub dobry [ocena 4]. Średnia ocena klimatu inwestycyjnego wyniosła 3,59.

Rys. 7. Ocena klimatu inwestycyjnego

Z porównania wyników obecnej fali badania z wynikami fal poprzednich jasno wynika, że obserwowana obecnie ocena klimatu inwestycyjnego jest najwyższa od 5 lat. Warto zatem zadać sobie pytanie, co zadecydowało o tak wyraźnie lepszej ocenie klimatu inwestycyjnego w Polsce. W odpowiedzi na to pytanie pomocne będzie przeanalizowanie aktualnych ocen obszarów szczegółowych, które mogą wpływać na ocenę klimatu inwestycyjnego i porównanie ich z ocenami z lat poprzednich. W tej fali badania, podobnie jak w poprzednich, respondenci oprócz klimatu inwestycyjnego dokonywali również ocen następujących obszarów:

- Stabilność polityczna;
- Łatwość rozpoczynania działalności gospodarczej
- Ocena wielkości rynku wewnętrznego – polskiego
- Ocena wielkości rynku Unii Europejskiej
- Stan infrastruktury (ogółem), w tym:
 - drogowa
 - telekomunikacyjna

- media (gaz, elektryczność, kanalizacja itp.)
- Jasność i spójność przepisów prawnych (ogółem), w tym:
 - podatkowych
 - zamówień publicznych
 - budowlanych
 - ochrony praw autorskich
 - prawa pracy
- Efektywność działania sądownictwa gospodarczego
- Jakość oferowanych gruntów inwestycyjnych
- Proces nabywania nieruchomości
- Dostępność wykwalifikowanej siły roboczej
- Koszty pracy (ogółem), w tym:
 - płacowe
 - pozapłacowe
- Możliwość pozyskania finansowania
- Wysokość obciążeń fiskalnych (ogółem) z tytułu:
 - CIT
 - PIT
 - ZUS
 - VAT
- Dostępność materiałów, surowców i komponentów
- Inspekcje i kontrole w przedsiębiorstwach
- Ochrona praw inwestorów
- Proces uzyskiwania licencji i/lub koncesji
- Współpraca z administracją lokalną
- Współpraca z administracją centralną

3.2 Uwarunkowania makroekonomiczne

Wymienione powyżej aspekty pogrupować można w kilka bardziej ogólnych obszarów. Pierwszym z nich to uwarunkowania makroekonomiczne, do którego zaliczyć można: wielkość rynku, stabilność polityczną, dostępność czynników produkcji, dostęp do wykwalifikowanej siły roboczej i koszty pracy

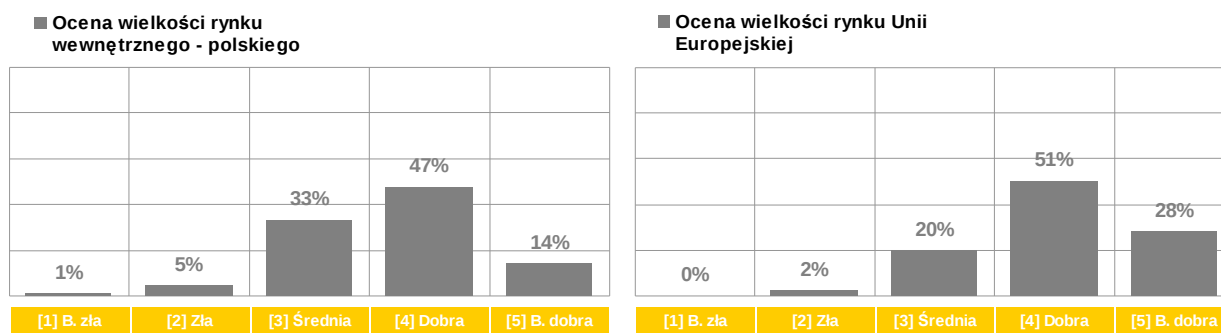
a także obciążenia fiskalne. Obecnie w bardziej szczegółowy sposób przeanalizujemy oceny poszczególnych aspektów w tym obszarze.

3.2.1 Wielkość rynku

Wielkość rynku to jeden z podstawowych czynników mogących wpływać na ocenę klimatu inwestycyjnego. Przedsiębiorcy biorący udział w badaniu zostali poproszeni o ocenę wielkości rynku polskiego jak również rynku Unii Europejskiej.

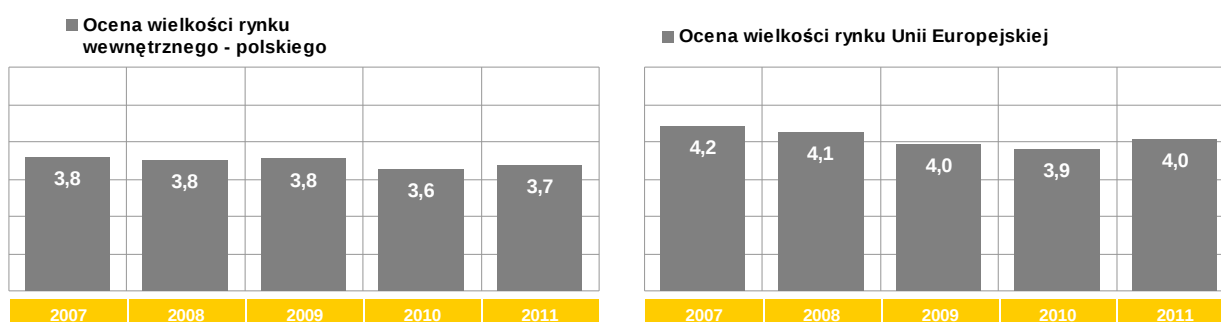
Podobnie jak w poprzednich pomiarach, atrakcyjność rynku Unii Europejskiej została oceniona wyżej niż rynku polskiego. Bardzo dobrze lub dobrze wielkość naszego rynku krajowego oceniło 61% badanych, podczas gdy wielkość rynku Unii Europejskiej w ten sam sposób oceniło 71% badanych.

Rys. 8. Ocena wielkości rynku polskiego i rynku UE w 2011 r.

Warto też zwrócić uwagę, że w latach 2007 – 2009 różnica w średniej ocenie wielkości obu rynków zmalała dwukrotnie (0,41 – w 2007 r.; 0,2 w 2009 r.). Jednak zarówno w 2010 r. jak obecnie różnica ta znowu się powiększa. Niemniej jednak należy podkreślić, że oba omawiane obszary należą do najlepiej ocenianych w aktualnej fali badania.

Rys. 9. Ocena wielkości rynku polskiego i rynku UE w kolejnych falach badania

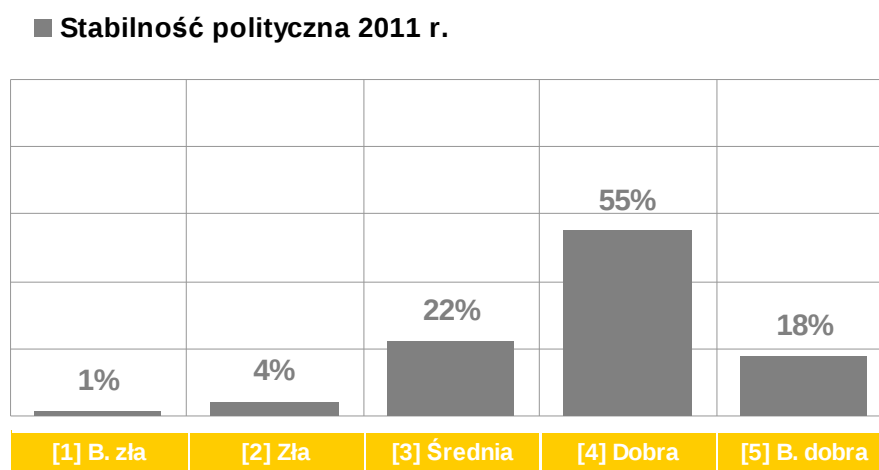

3.2.2 Uwarunkowania Polityczne

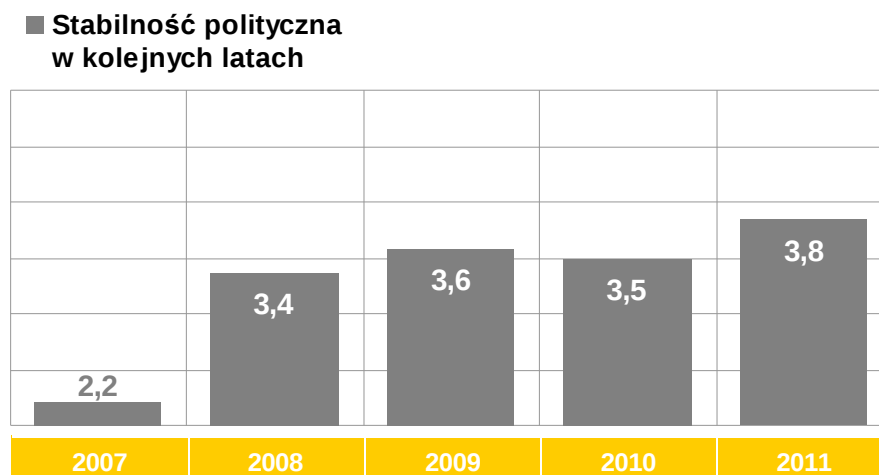
Trudno wyobrazić sobie by inwestorzy zagraniczni chętnie lokowali kapitał w niestabilnym politycznie kraju. Dlatego stabilność polityczną postrzegać należy jako jeden z warunków *sine qua non* dla efektywnego pozyskiwania inwestycji zagranicznych. Pamiętać też należy, że warunek konieczny do spełnienia, nie musi być warunkiem wystarczającym do osiągnięcia sukcesu (o tym szerzej gdy będziemy omawiać ważność poszczególnych aspektów).

W obecnej fali badania stabilność polityczna to jeden z lepiej ocenianych aspektów. Niemal trzy czwarte badanych (73%) ocenia ją dobrze lub bardzo dobrze.

Rys. 10. Ocena stabilności politycznej w Polsce w 2011r.

Aspekt ten nie zawsze spotykał się z tak szerokim uznaniem inwestorów biorących udział w badaniu klimatu inwestycyjnego. W 2007 r. był jednym z pięciu najgorzej ocenianych aspektów. Jednak w kolejnych latach ocena tego obszaru systematycznie rosła.

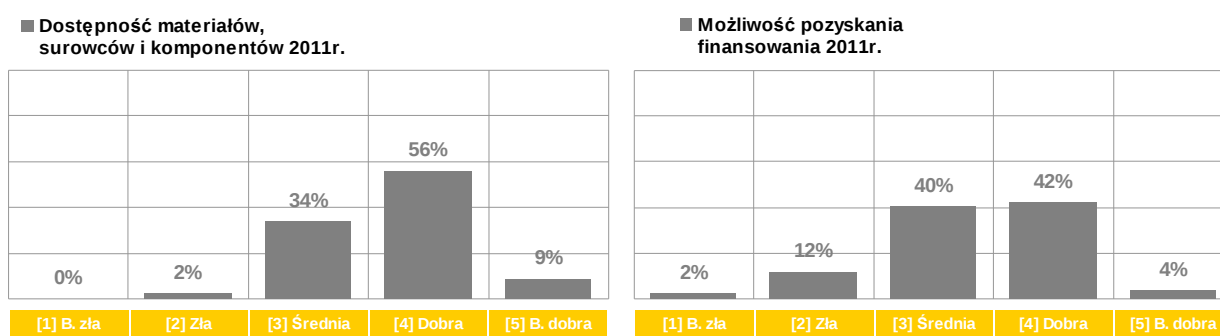
Rys. 11. Ocena stabilności politycznej w Polsce w kolejnych falach badania

Między 2007 r. a 2011 r. średnia ocena stabilności politycznej wzrosła o 1,6 – co jest największym wzrostem spośród wszystkich badanych obszarów w tym okresie.

3.2.3. Dostępność czynników produkcji i możliwości pozyskania finansowania

Do środków produkcji zaliczamy tradycyjnie surowce, kapitał i pracę. Obecnie skoncentrujemy się na dwóch pierwszych elementach.

Dostępność materiałów, surowców i komponentów to jeden z lepiej ocenianych obszarów w 2011 r. Dwie trzecie badanych (65%) ocenia ją dobrze lub bardzo dobrze.

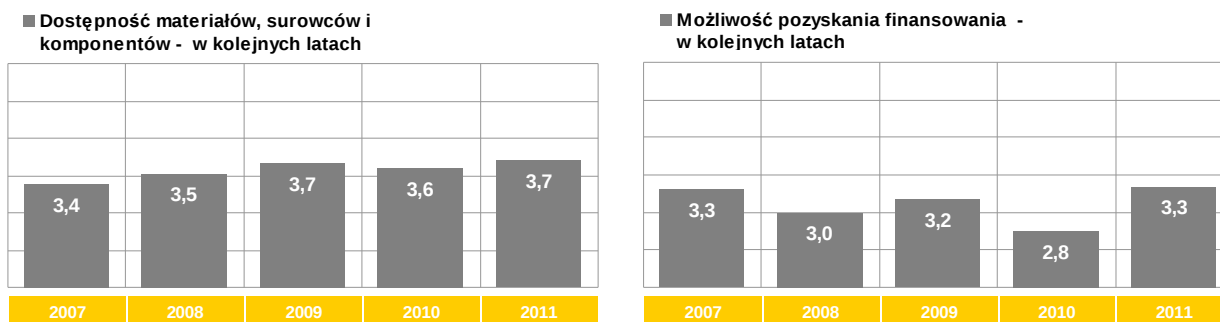
Rys. 12. Ocena dostępności materiałów oraz możliwości pozyskiwania finansowania w 2011r.

Niestety tego samego nie można powiedzieć o możliwościach pozyskiwania finansowania. Ocena tego obszaru była szczególnie niska w 2010 r., co można wiązać z pojawieniem się kryzysu finansowego i ograniczeniem akcji kredytowej przez banki nie tylko w Polsce, ale i na świecie.⁴

⁴ W 2010 dynamika przyrostu udzielanych kredytów, w całej gospodarce, była dodatnia. Jednak jeśli chodzi o sektor dużych przedsiębiorstw, to ogólna wartość udzielonych kredytów była w 2010 r. niższa niż w roku poprzednim.

Obecnie obszar ten jest oceniany wyraźnie lepiej. Niemal połowa badanych (46%) ocenia go dobrze lub bardzo dobrze. W porównaniu z rokiem poprzednim jest to wzrost aż o 51%.

Rys. 13. Ocena dostępności materiałów oraz możliwości pozyskiwania finansowania w kolejnych latach

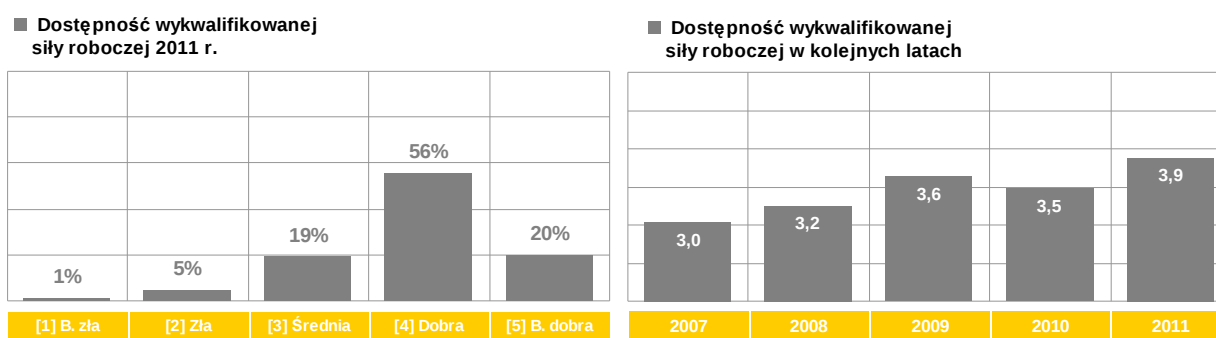

3.2.4. Pozyskiwanie pracowników i koszty pracy w Polsce

Systematyczny wzrost udziału sektora usług w globalnej gospodarce, a także kluczowe znaczenie wiedzy, jako głównego czynnika rozwoju gospodarczego w XXI wieku, są argumentami za tym aby pracę i pracowników wyróżnić jako szczególnie istotny czynnik produkcji.

Po pierwsze, biorący udział w badaniu przedsiębiorcy mogli ocenić dostępność wykwalifikowanej siły roboczej. Trzy czwarte (75%) z nich oceniło ją dobrze lub bardzo dobrze. To drugi najlepiej oceniany obszar w 2011 r.

Rys. 14. Ocena dostępności wykwalifikowanej siły roboczej w 2011 r. i w latach ubiegłych

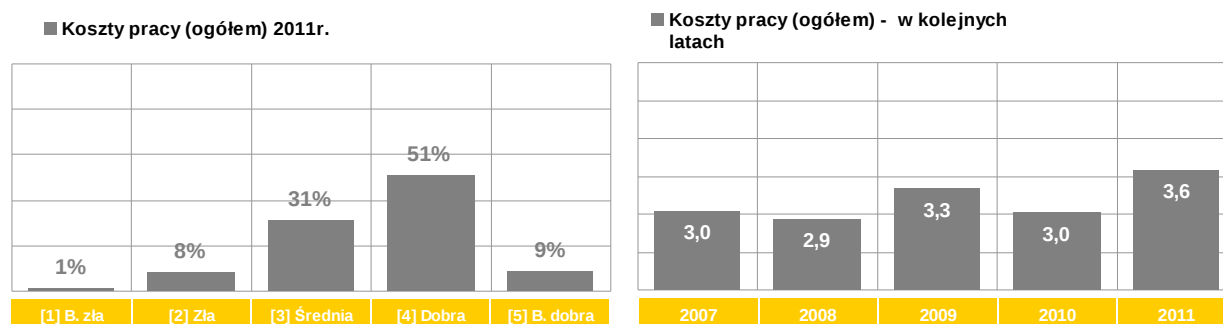
Zdaniem autorów opracowania „Raport o sytuacji banków w 2010 r.”: obserwowaną w ostatnich okresach niską dynamikę kredytów dla sektora przedsiębiorstw należy łączyć z zakończeniem szczytowej fazy koniunktury w polskiej gospodarce (rok 2007) oraz eskalacją globalnego kryzysu finansowego w II połowie 2008 r. i na początku 2009 r. Z jednej strony doprowadziło to do obniżenia aktywności części przedsiębiorstw (tym samym zmniejszenia ich popytu na kredyt), a z drugiej do zaostrzenia polityki kredytowej banków. Źródło: Komisja Nadzoru Finansowego, „Raport o sytuacji banków w 2010 r.”, Warszawa, 2011r.;

http://www.knf.gov.pl/opracowania/sektor_bankowy/raporty_i_opracowania/publikacje_sektora_bankowego/index.html

To również obszar, który na przestrzeni ostatnich pięciu lat zanotował jeden z największych wzrostów odsetka inwestorów pozytywnie go oceniających. W 2007 r. mniej niż co trzeci badany (32%) oceniał ten obszar dobrze lub bardzo dobrze. Obecnie oceny takie wystawia 75%, czyli 2,3 razy więcej.

Respondenci zostali również poproszeni o ocenę kosztów zatrudnienia polskich pracowników. Badani wypowiadali się w zakresie kosztów pracy ogółem a także dwóch głównych komponentów kosztów pracy, czyli kosztów płacowych oraz kosztów pozapłacowych.

Rys. 15. Ocena kosztów pracy (ogółem) w 2011 r. i w latach ubiegłych

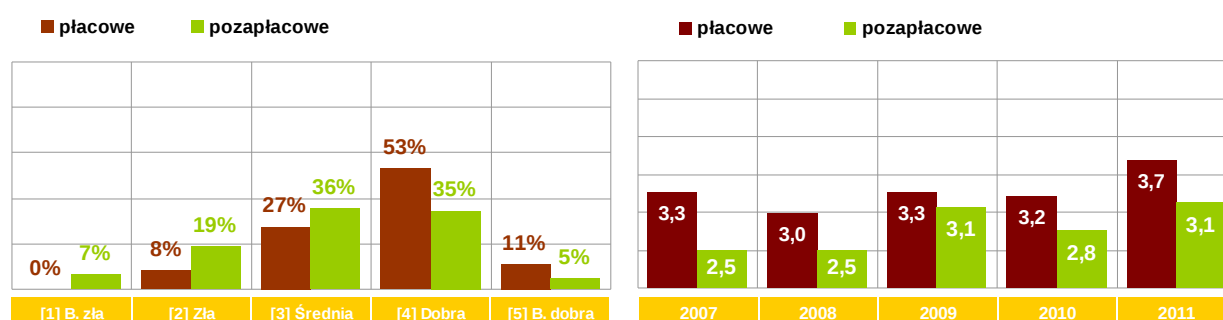
Ogólna ocena kosztów pracy jest obecnie wyraźnie wyższa niż przed rokiem. Odsetek respondentów oceniających ten obszar dobrze lub bardzo dobrze jest niemal dwukrotnie większy (2010r. -31,5%; 2011r. – 60%).

Lepiej niż w poprzednich pomiarach oceniane są również płacowe i pozapłacowe koszty pracy. Należy jednak podkreślić że spory dystans dzielący oba te elementy został zachowany i podobnie jak we ubiegłych latach koszty płacowe oceniane są wyraźnie lepiej niż koszty pozapłacowe.

Rys. 16. Ocena płacowych i pozapłacowych kosztów pracy:

w 2011 r.

w latach ubiegłych

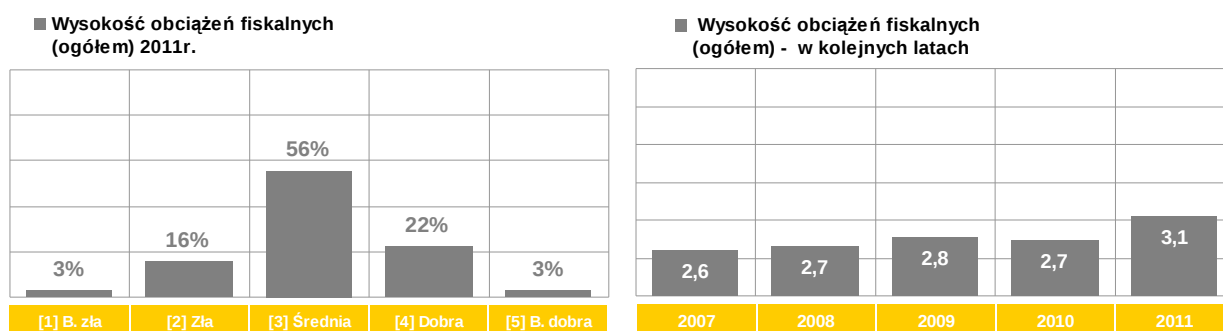
Warto zwrócić uwagę, że o ile koszty płacowe nie zostały przez nikogo ocenione całkowicie negatywnie, to w przypadku kosztów pozapłacowych, 7% uczestników badania wystawiło takie

właśnie oceny. Zatem umiarkowanie korzystna ocena kosztów pracy ogółem, to przede wszystkim efekt konkurencyjnego poziomu płacowych kosztów pracy.

3.2.5. Obciążenia fiskalne

Przedsiębiorcy biorący udział w badaniu zostali również poproszeni o ocenę poziomu obciążeń fiskalnych. W 2011 r. ogólna ocena tego obszaru nie należy ani do najlepszych, ani do najgorszych, choć jest poniżej średniej oceny dla wszystkich badanych aspektów.

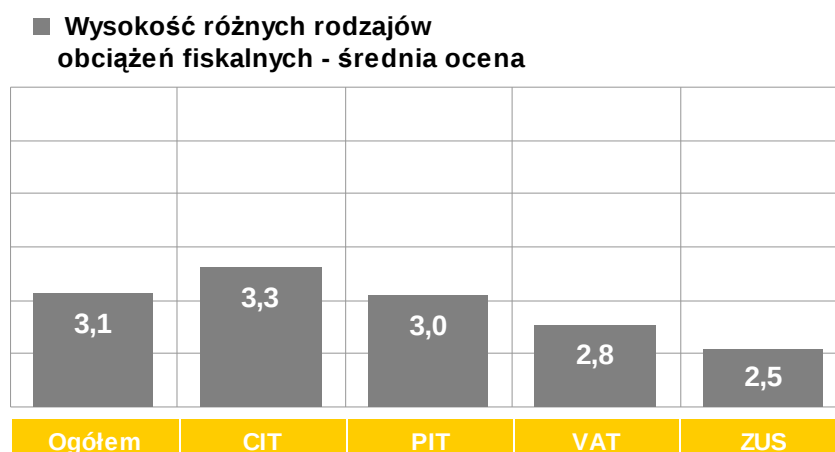
Rys. 17. Ocena obciążeń fiskalnych (ogółem) w 2011 r. i w latach ubiegłych

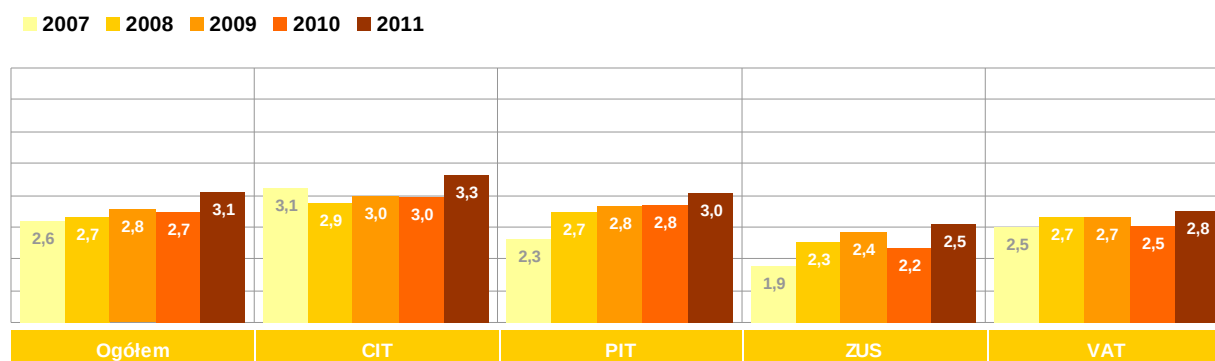
Co czwarty badany ocenił obciążenia fiskalne dobrze lub bardzo dobrze. To ponad dwukrotnie więcej niż w poprzednim pomiarze. Warto jednak zwrócić uwagę, że udział ocen skrajnie pozytywnych nie uległ znacznej zmianie (2010r. – 2%; 2011r. – 3%). Zatem niemal cały wzrost przypadł na oceny umiarkowanie pozytywne. Mniej niż przed rokiem jest ocen negatywnych (2010r. – 32%; 2011r. – 19%). Natomiast tak jak we wszystkich poprzednich pomiarach, badani najczęściej wystawiali w tym obszarze ocenę średnią.

Łatwiej będzie zrozumieć, dlaczego dominują w tym obszarze oceny średnie, gdy przeanalizujemy oceny poszczególnych rodzajów obciążeń fiskalnych. Badani oceniali bowiem nie tylko ogólny poziom obciążeń fiskalnych, ale również ich poszczególne typy: CIT, PIT, VAT i ZUS.

Analizując średnie oceny poszczególnych rodzajów obciążeń fiskalnych łatwo zauważyć, że są one dosyć mocno zróżnicowane. Wysokość podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) została oceniona stosunkowo dobrze. Jednak tego samego nie można powiedzieć o stawkach podatku od towarów i usług (VAT), a szczególnie nisko ocenione zostały obciążenia z tytułu ubezpieczeń społecznych (ZUS) – co z resztą wydaje się być spójne z omówioną wcześniej oceną pozapłacowych kosztów pracy.

Rys. 18. Średnia ocena różnych rodzajów obciążeń fiskalnych 2011r.

Relatywnie dobre oceny podatków CIT i PIT oraz odpowiednio niższe oceny dwóch pozostałych typów obciążeń fiskalnych, to sytuacja obserwowana nie tylko obecnie, ale również we wcześniejszych badaniach klimatu inwestycyjnego. Hierarchia ocen poszczególnych rodzajów obciążeń została zachowana, ponieważ wszystkie oceniane elementy w tym obszarze zostały ocenione nieco lepiej niż przed rokiem a skala wzrostów była na tyle zbliżona że nie zachwiała proporcją ocen.

Rys. 19. Średnia ocena różnych rodzajów obciążeń podatkowych w kolejnych latach

Porównując średnie oceny poszczególnych rodzajów obciążeń podatkowych można też dostrzec systematyczny wzrost ocen w zakresie podatku PIT oraz ZUS (z niewielkim zaburzeniem w 2010r.). W przypadku pozostałych podatków obserwujemy raczej stabilne oceny.

3.3. Ocena instytucji państwowych

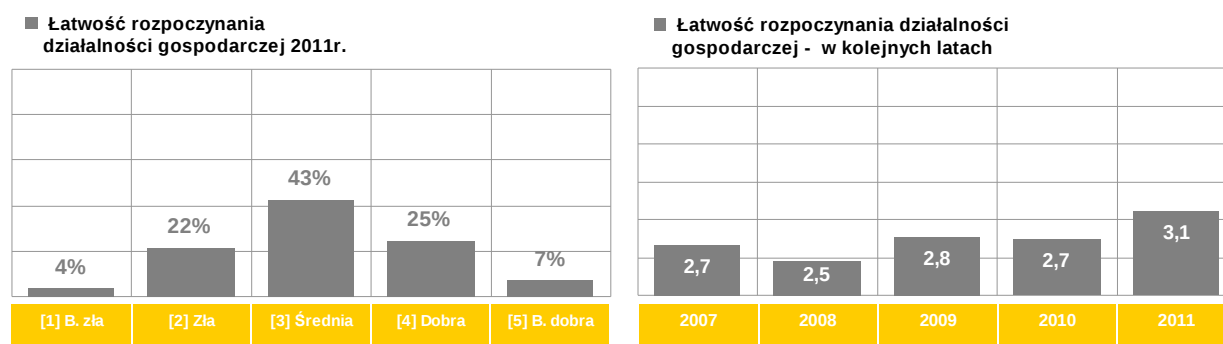
Dla funkcjonowania przedsiębiorstw otoczenie prawno instytucjonalne ma nie mniejsze znaczenie niż uwarunkowania makroekonomiczne. W kolejnym rozdziale omówimy oceny, jakie inwestorzy wystawili w takich obszarach jak: procedura zakładania firm, przepisy prawne regulujące poszczególne

obszary działalności przedsiębiorstw oraz procedury egzekwowania prawa, współpraca z administracją na szczeblu lokalnym i centralnym.

3.3.1. Procedury związane z zakładaniem firmy

Ułatwienia dla przedsiębiorców w zakresie rozpoczynania działalności gospodarczej to wątek stale obecny w debacie publicznej. W aktualnej edycji badania obszar ten został oceniony przeciętnie (tradycyjnie nie należy do najlepiej ocenianych, ale nie jest też oceniany najgorzej). Negatywnie ten ocenia co czwarty badany (26%), a pozytywne oceny w tym zakresie formułuje co trzeci (32%). Najwięcej jest zaś respondentów wystawiających średnią notę.

Rys. 20. Ocena łatwości rozpoczynania działalności gospodarczej w 2011 r. i w latach ubiegłych

Obecnie odsetek inwestorów niezadowolonych z tego obszaru jest wyraźnie mniejszy niż w pierwszych pomiarach (szczególnie w 2008 r.). Jednocześnie obserwujemy wzrost odsetka ocen pozytywnych. Przekłada się to na wyższą niż w latach poprzednich średnią ocenę tego aspektu.

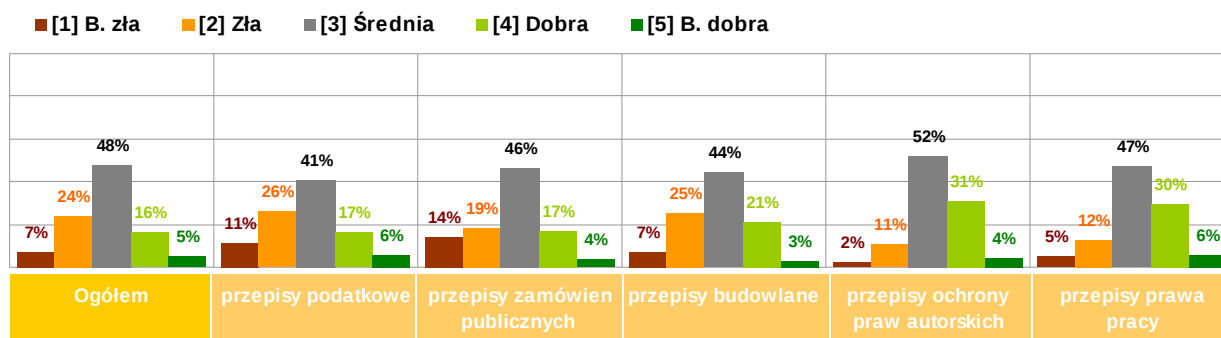
3.3.2. Przepisy prawa w Polsce

Przepisy prawa regulują zasady działania wewnątrz firmy a także kontakty firm między sobą i z innymi podmiotami. Analizując determinanty klimatu inwestycyjnego nie należy zatem zapominać o ocenie przepisów prawnych. Respondenci biorący udział w badaniu mieli możliwość ocenienia przepisów prawnych ogółem a także poszczególnych jego gałęzi.

Przepisy prawa (ogółem) to drugi najgorzej oceniany obszar w obecnej edycji badania. Gorzej oceniana jest tylko infrastruktura. Tylko co piąty badany (21%) dobrze ocenia przepisy prawa (ogółem). Warto od razu poczynić zastrzeżenie, że nie wszystkie gałęzie prawa zostały ocenione równie negatywnie. W ramach tego obszaru mamy elementy oceniane stosunkowo lepiej, takie jak:

przepisy ochrony praw autorskich (35% ocen pozytywnych) oraz przepisy prawa pracy (36% ocen pozytywnych) oraz te oceniane zdecydowanie gorzej: prawo zamówień publicznych (21% ocen pozytywnych) czy przepisy podatkowe (23% ocen pozytywnych).

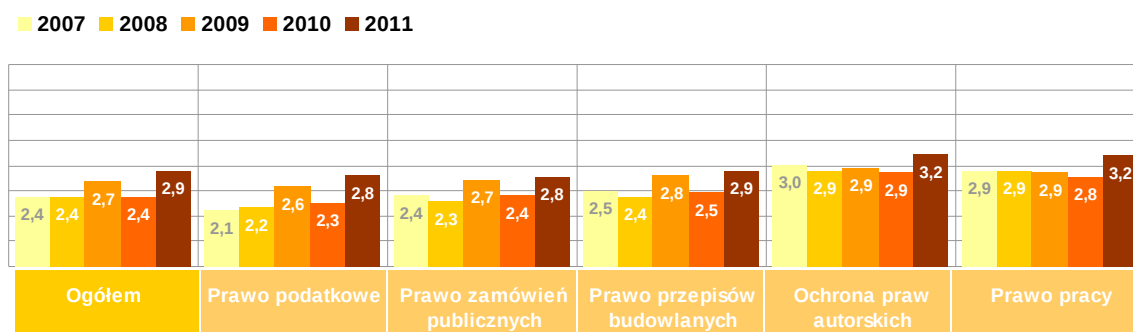
Rys. 21. Ocena przepisów prawnych w 2011 r.

Zarówno w przypadku ogólnej oceny przepisów prawa, jak również w trzech z pięciu ocenianych dziedzin, odsetek ocen negatywnych (oceny 1 i 2) przewyższa odsetek ocen pozytywnych (oceny 4 i 5).

Należy też zwrócić uwagę, że w porównaniu z poprzednimi pomiarami ocena omawianego obszaru wzrosła. Analizując oceny poszczególnych dziedzin prawa możemy też zauważyć, że zróżnicowanie tych ocen uległo zmniejszeniu. Obecnie nie ma jednej dziedziny ocenianej zdecydowanie najlepiej i zdecydowanie najgorzej. Możemy raczej mówić o obszarach ocenianych (tradycyjnie już) nieco lepiej: ochrona praw autorskich oraz prawo pracy i tych ocenianych nieco gorzej: prawo zamówień publicznych, przepisy podatkowe i prawo budowlane.

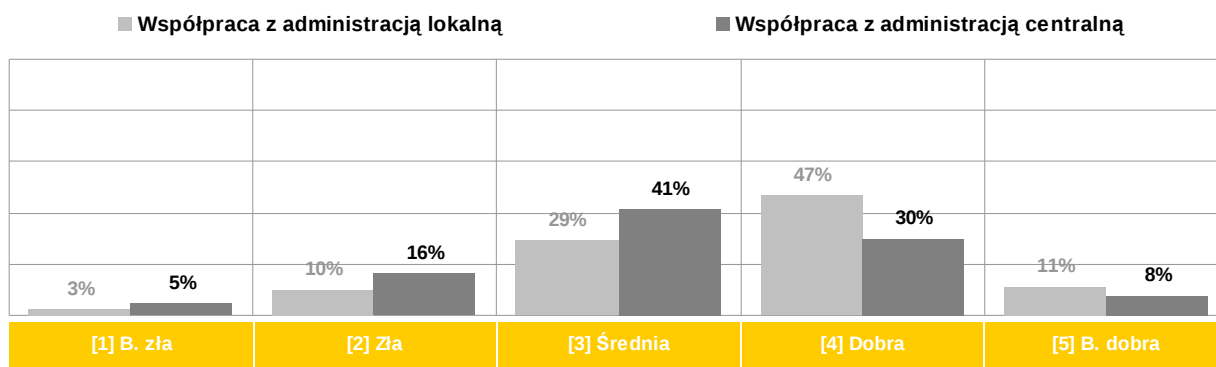
Rys. 22. Ocena przepisów prawnych w kolejnych latach.

3.3.3. Współpraca z administracją

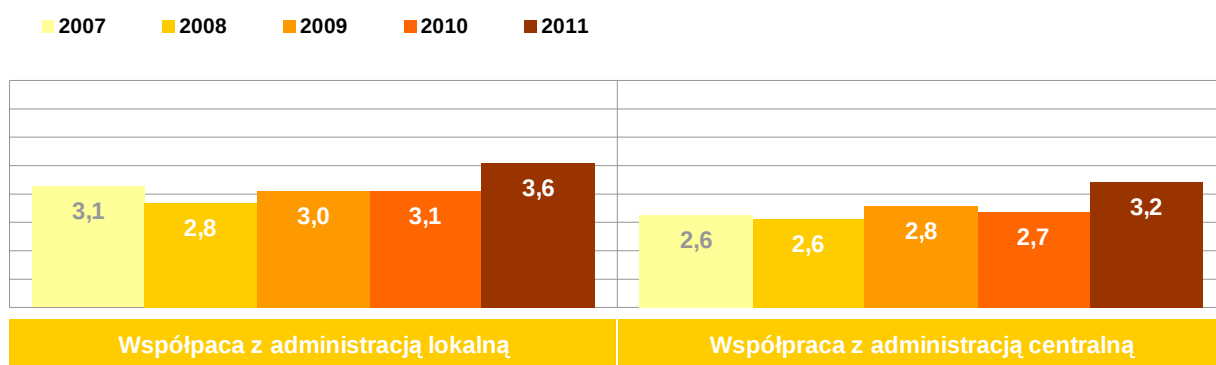
Podobnie jak w poprzednich pomiarach respondenci mieli możliwość wypowiedzenia się na temat jakości współpracy z administracją państwową – zarówno tą na szczeblu centralnym, jak i lokalnym. W ocenie tych dwóch elementów istnieje pewna różnica, którą obserwujemy od samego początku badań klimatu inwestycyjnego.

Rys. 23. Ocena współpracy z administracją różnych szczebli w 2011 r.

Jeśli chodzi o współpracę z administracją lokalną, to ponad połowa (58%) respondentów ocenia ją dobrze lub bardzo dobrze. Analogiczny odsetek w przypadku współpracy z administracją centralną wynosi tylko 38%. Przekłada się to również na niższą średnią ocenę współpracy z organami administracji centralnej.

Rys. 24. Ocena współpracy z administracją różnych szczebli w kolejnych latach

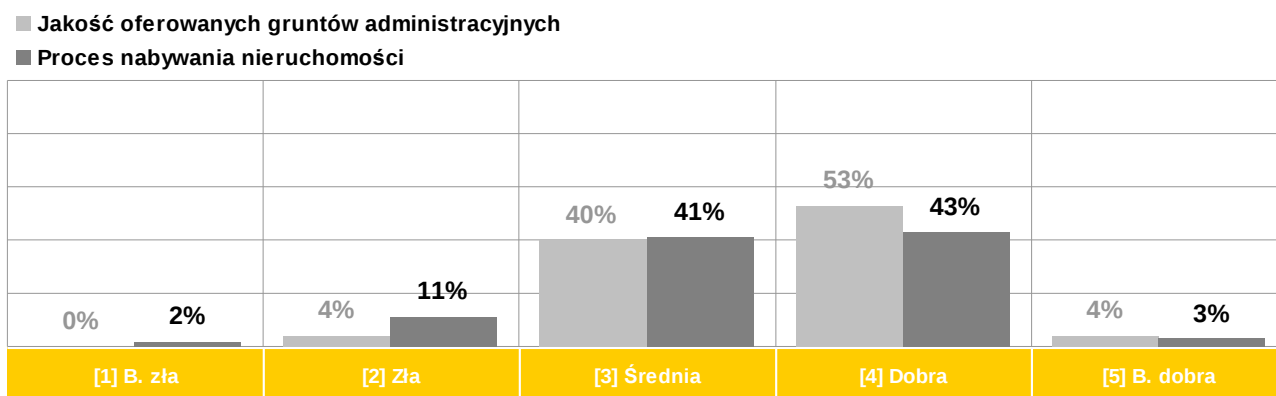

Podobnie jak większość objętych badaniem obszarów, również ten zyskał w aktualnej edycji badania noty nieco lepsze niż w latach poprzednich. W przypadku obu aspektów, obserwowany wzrost rok do roku, średniej oceny wyniósł 0,5 punktu i był nieco wyższy niż średni wzrost dla wszystkich aspektów w tym samym okresie.

3.3.4. Nabywanie nieruchomości

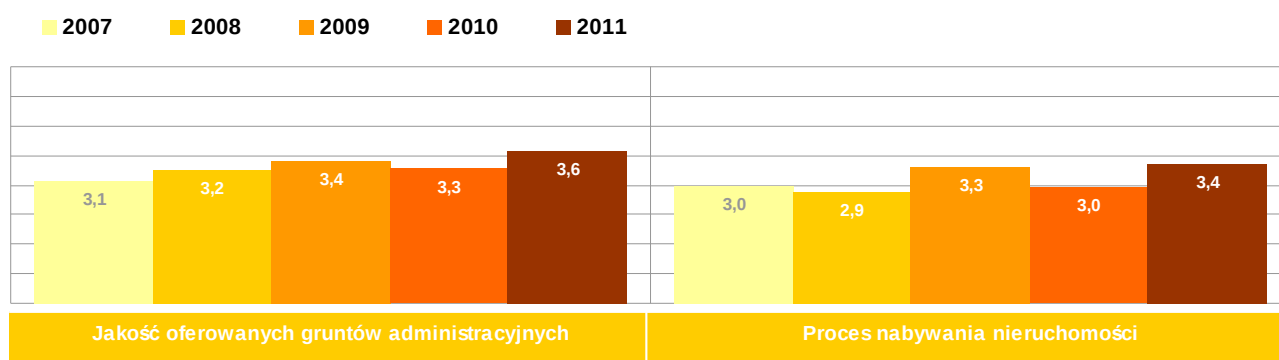
Wcześniej wspominaliśmy o ocenie przepisów prawa budowlanego. Obecnie wracamy do tematu nieruchomości, prezentując oceny dwóch kolejnych obszarów: jakości oferowanych gruntów oraz procesu nabywania nieruchomości.

Rys. 25. Ocena jakości oferowanych gruntów i procesu nabywania nieruchomości w 2011 r.

W przypadku obu wymienionych obszarów przeważają oceny dobre. Jakość oferowanych gruntów została oceniona nieco lepiej niż proces nabywania nieruchomości. Średnie oceny obu obszarów różnią się o 0,22 punktu (jakość gruntów – 3,57; proces nabywania – 3,36).

Rys. 26. Ocena jakości oferowanych gruntów i procesu nabywania nieruchomości

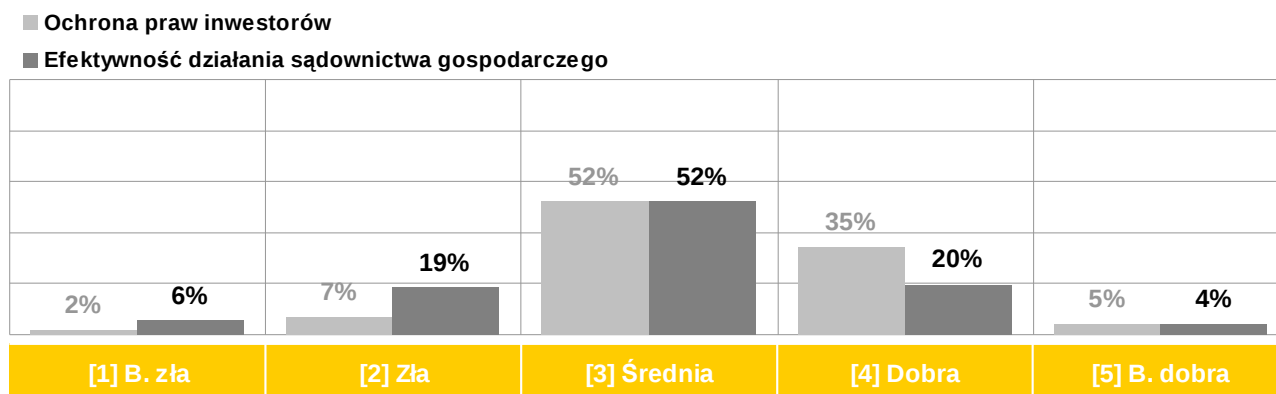
W porównaniu z wcześniejszymi pomiarami ocena obu omawianych obszarów wzrosła nieznacznie. Na przestrzeni ostatnich pięciu pomiarów jakość oferowanych gruntów była oceniana nieco lepiej niż proces ich nabywania i sytuacja ta powtórzyła się w aktualnym pomiarze.

3.3.5. Funkcjonowanie organów prawnych

W tym podrozdziale chcemy się skoncentrować na obszarach związanych z funkcjonowaniem i współpracą z organami sądowymi i regulacyjnymi. Wcześniej szczegółowo omawialiśmy ocenę przepisów prawnych i zwracaliśmy uwagę, że jest to jeden z gorzej ocenianych obszarów w całym badaniu.

Oceny samego prawa w naturalny sposób wpływają też na ocenę instytucji stosujących i egzekwujących to prawo. Dlatego też nie powinniśmy oczekiwać szczególnie korzystnych ocen obszarów omawianych w tym rozdziale, takich jak: efektywność sądownictwa gospodarczego, proces uzyskiwania licencji czy inspekcje i kontrole.

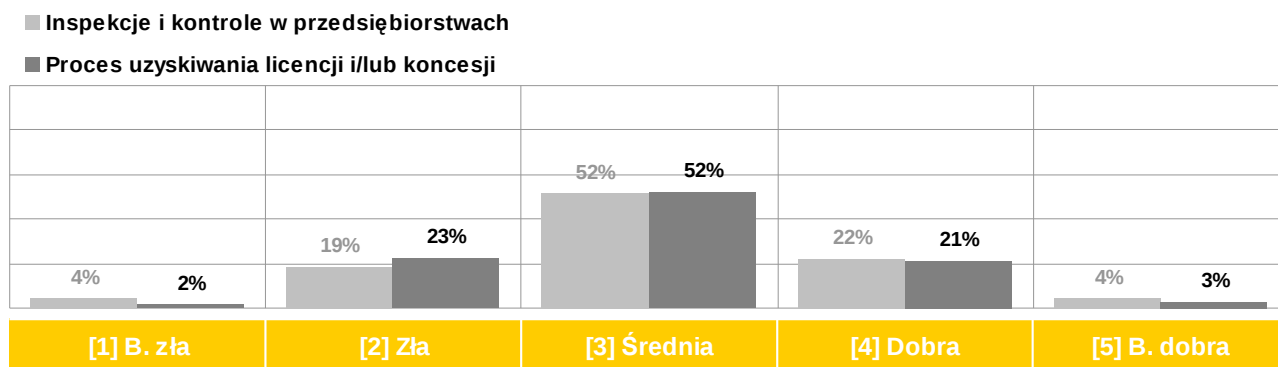
Rys. 27. Ocena ochrony praw inwestorów i efektywności sądownictwa gospodarczego w 2011 r.

Ponad połowa badanych wystawia średnie oceny takim obszarom jak ochrona praw inwestorów i efektywność sądownictwa gospodarczego. Pozostali respondenci dzielą się niemal po połowie na oceniających te aspekty pozytywnie i negatywnie. Znaczna przewaga ocen średnich może świadczyć o tym, że respondenci nie mając własnych doświadczeń w tym zakresie wykorzystują środek skali jako swoiste wstrzymanie się od oceny. Idąc dalej tym tropem możemy przyjąć, że oceny skrajne częściej bazują na własnych doświadczeniach inwestorów. Ponieważ oceny te są mocno zróżnicowane (np. w wypadku sądownictwa gospodarczego 25% ocen negatywnych i 24% ocen pozytywnych) można wysnuć wniosek, że doświadczenia inwestorów w tym zakresie są mocno zróżnicowane i zależą od wielu czynników. A zatem procedury i przepisy nie są wdrażane i egzekwowane w ten sam sposób w każdym miejscu i czasie, co prowadzi do mocno zróżnicowanych doświadczeń i przekłada się na

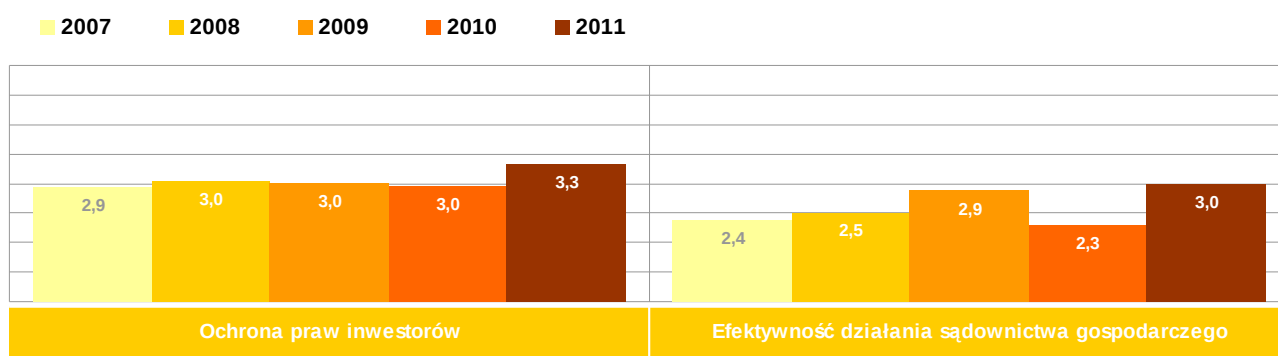
zróżnicowane oceny. Podobne wnioski można postawić analizując aktualne oceny takich aspektów, jak proces uzyskiwania licencji oraz inspekcje i kontrole w przedsiębiorstwach.

Rys. 28. Ocena procesu uzyskiwania licencji oraz inspekcji i kontroli w przedsiębiorstwach w 2011 r.

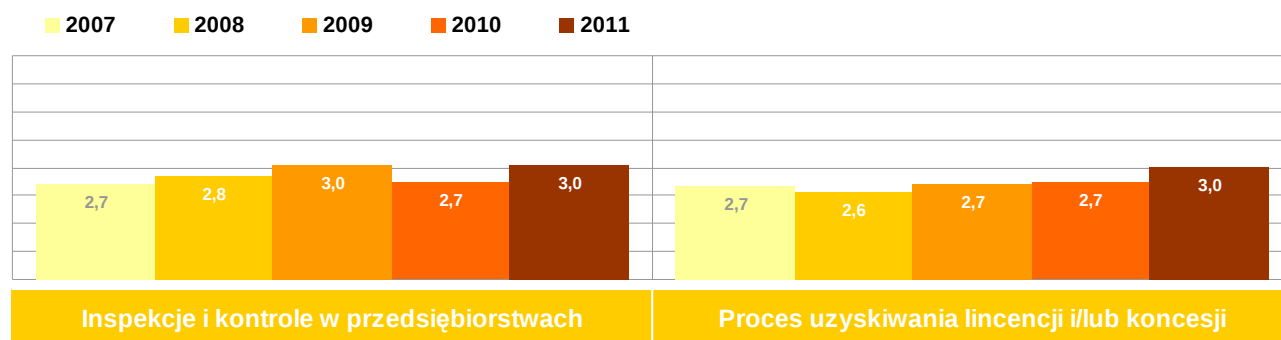
Analizując zmiany ocen omawianych aspektów względem zeszłorocznych wyników nie sposób pominąć znaczącego wzrostu oceny efektywności sądownictwa gospodarczego. W ujęciu rok do roku jest to największa pozytywna zmiana (różnica między obecnym pomiarem a zeszłorocznym – 0,7 punktu).

Rys. 29. Ocena ochrony praw inwestorów i efektywności sądownictwa gospodarczego w kolejnych latach

Ocena pozostałych obszarów omawianych w tym podrozdziale również wzrosła w stosunku do zeszłego roku, jednak skala tych wzrostów była znacznie mniejsza niż w przypadku oceny efektywności sądownictwa gospodarczego.

Rys. 30. Ocena procesu uzyskiwania licencji oraz inspekcji i kontroli w przedsiębiorstwach w kolejnych latach

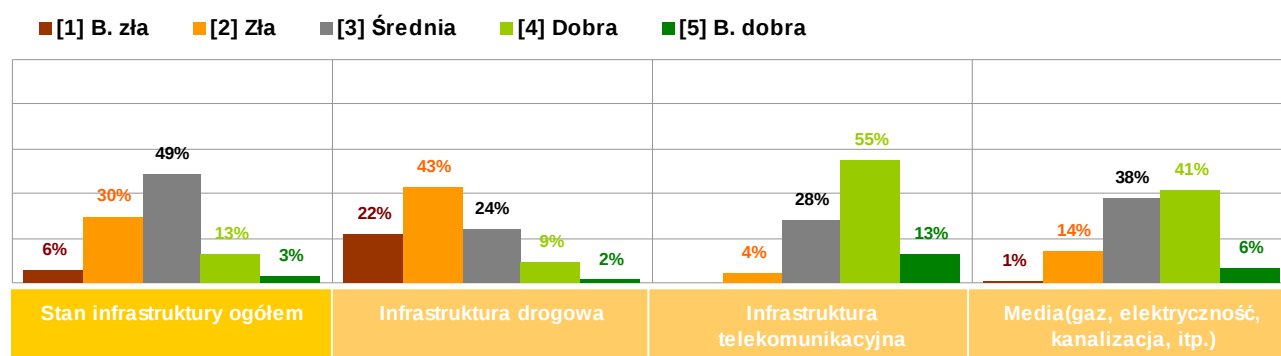

3.4. Ocena infrastruktury

Ostatni z obszarów objętych badaniem klimatu inwestycyjnego to infrastruktura. Badani mieli możliwość wystawienia ogólnej oceny jak również ocen szczegółowych w zakresie infrastruktury telekomunikacyjnej, drogowej oraz mediów (gaz, elektryczność, kanalizacja itp.).

Ogólnie infrastruktura zyskała w obecnej fali badania najniższą średnią ocenę ze wszystkich badanych obszarów. Należy jednak zwrócić uwagę, że oceny poszczególnych aspektów w ramach tego obszaru są mocno zróżnicowane.

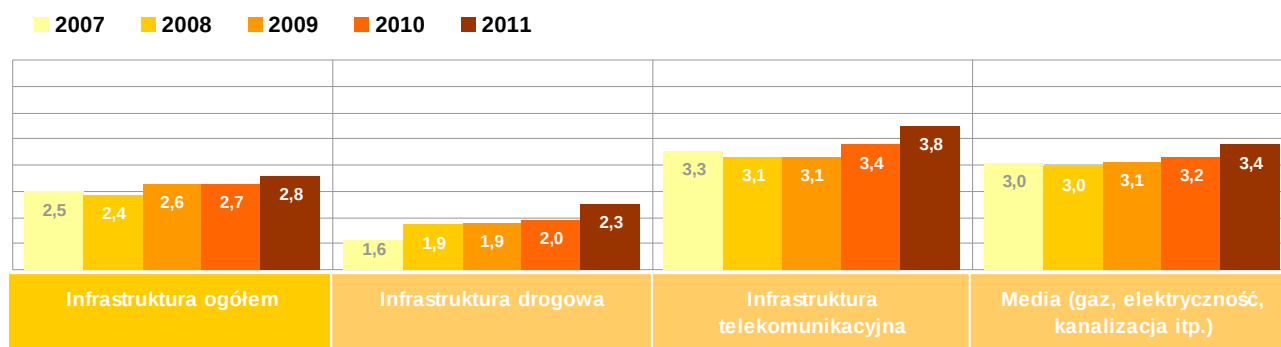
Rys. 31. Ocena infrastruktury w 2011 r.

Najniżej oceniona została infrastruktura drogowa. Temat budowy dróg jest stale obecny w mediach i być może jest to również powód, dla którego aspekt ten zyskał niską notę. Warto jednak zwrócić uwagę, że na przestrzeni ostatnich pięciu lat ocena tego aspektu wzrastała systematycznie (z 1,6 w 2007 r. do 2,3 obecnie). Znacznie lepiej oceniona została infrastruktura telekomunikacyjna. Ponad połowa badanych (55%) oceniała ten aspekt dobrze a dalsze 13% bardzo dobrze. Infrastruktura w zakresie

mediów została oceniona nieco gorzej niż infrastruktura telekomunikacyjna, ale wciąż wyraźnie lepiej niż drogowa.

Rys. 32. Ocena infrastruktury w kolejnych latach

Generalnie rzecz biorąc, ocena infrastruktury w kolejnych latach poprawia się. Trend wzrostowy jest najbardziej wyraźny w przypadku infrastruktury drogowej jednak wciąż jest to najgorzej oceniany aspekt.

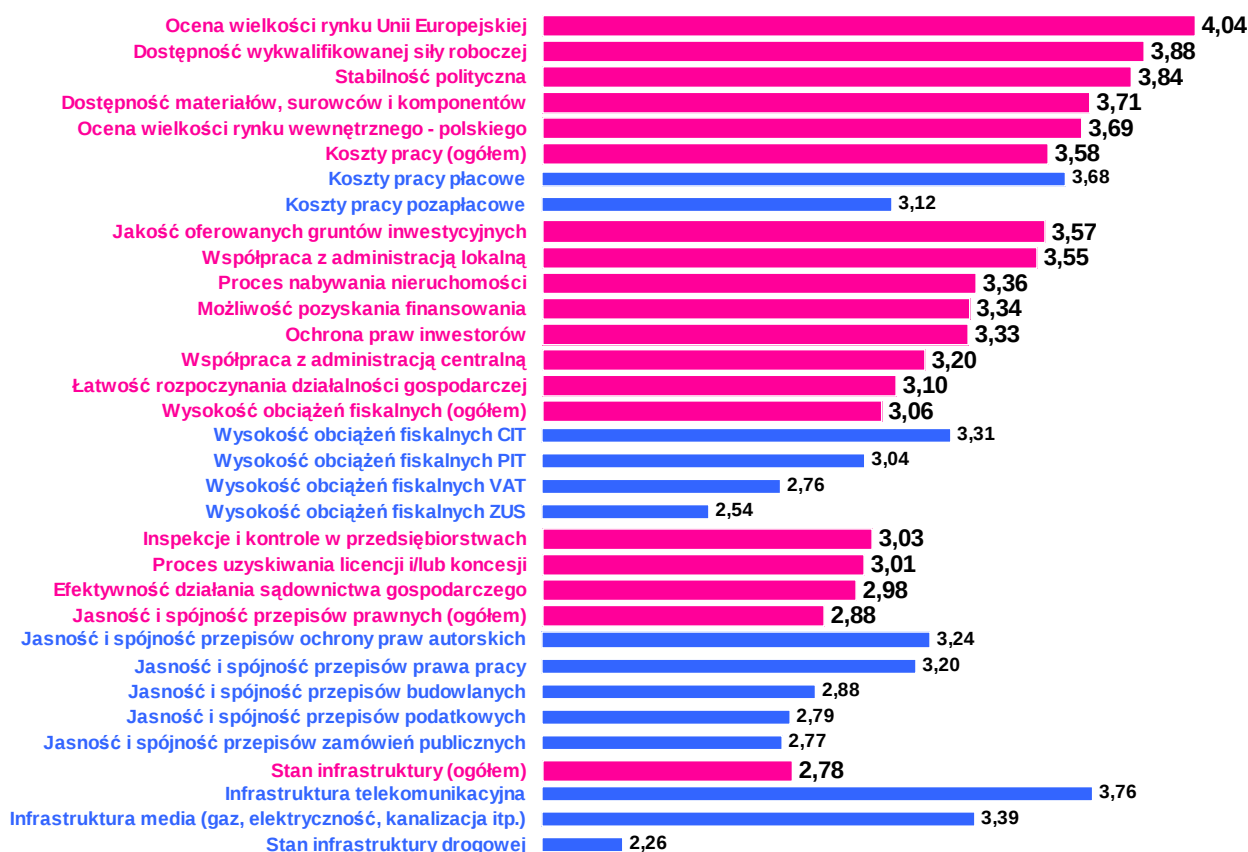
3.5. Podsumowanie ocen szczegółowych

Dotychczas szczegółowo omówione zostały oceny wszystkich aspektów objętych badaniem. W ramach podsumowania prezentujemy hierarchię średnich ocen poszczególnych aspektów. Trzy najlepiej oceniane obszary to:

- ⊕ wielkość rynku UE;
- ⊕ dostępność wykwalifikowanej siły roboczej;
- ⊕ stabilność polityczna.

Natomiast trzy najgorzej oceniane obszary to:

- ⊖ infrastruktura drogowa;
- ⊖ wysokość obciążeń fiskalnych (ZUS i VAT);
- ⊖ jasność i spójność przepisów (prawo zamówień publicznych i prawo podatkowe).

Rys. 33. Średnie oceny wszystkich badanych aspektów w 2011 r.

Spośród badanych obszarów największy wzrost średnich ocen odnotowano w przypadku:

- 📈 efektywności działania sądownictwa gospodarczego;
- 📈 możliwości pozyskiwania finansowania;
- 📈 kosztów pracy (ogółem).

3.6. Klimat inwestycyjny i jego determinanty w ocenie przedstawicieli dużych firm z dominującym kapitałem zagranicznym

Choć każdy inwestor zagraniczny powinien być traktowany z równą atencją, to jednak należy pamiętać, że inwestycje dużych firm z kapitałem zagranicznym mogą przynosić najwięcej korzyści jeśli idzie o przyrost miejsc pracy, dochody z tytułu podatków a także napływ wiedzy i *know-how*.

Dlatego też oddzielny podrozdział chcemy poświęcić temu, jak klimat inwestycyjny w Polsce postrzegają przedstawiciele takich właśnie firm.

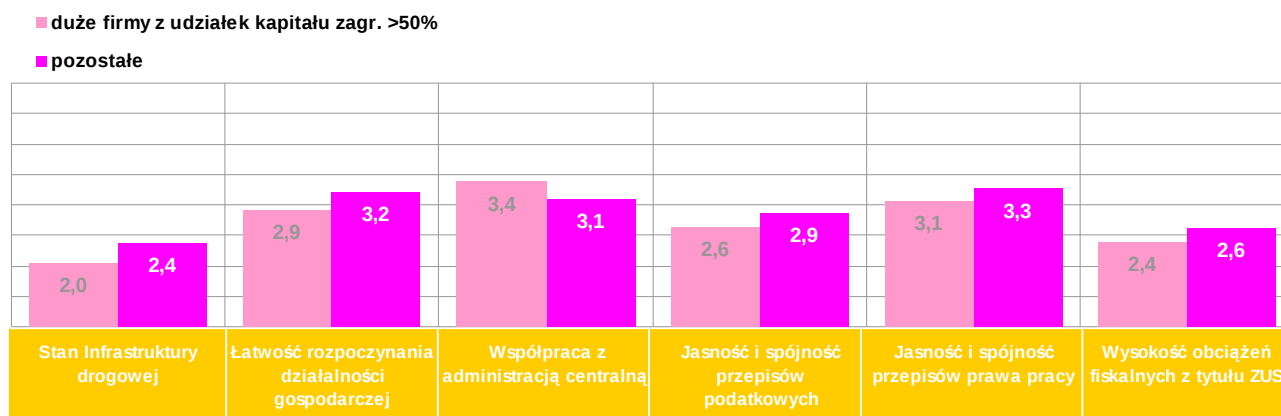
W obecnej edycji badania udział wzięło 67 przedstawicieli firm które:

- zatrudniają powyżej 249 pracowników i
- udział kapitału zagranicznego na poziomie powyżej 50%.

Oceny przedstawicieli firm spełniających te kryteria skonfrontowaliśmy z ocenami pozostałych uczestników badania. W obu grupach ogólna ocena klimatu inwestycyjnego jest zbliżona. Dla dużych firm z udziałem kapitału zagranicznego na poziomie powyżej 50% wskaźnik ten wynosi 3,63 a dla pozostałych badanych 3,57. Różnica ta jest na tyle mała, że należy przyjąć, że ocena klimatu inwestycyjnego w obu grupach jest taka sama.

Niemniej jednak istnieją różnice w ocenie poszczególnych aspektów w obu tych grupach. Poniżej prezentujemy te aspekty, w przypadku których różnica ocen przekracza 0,2 punktu.

Rys. 34. Aspekty o największym zróżnicowaniu średnich ocen w grupie przedstawicieli dużych firm z udziałem kapitału zagranicznego i przedstawicieli pozostałych firm.

W większości prezentowanych aspektów przedstawiciele dużych firm, z udziałem kapitału zagranicznego na poziomie powyżej 50%, wystawili niższe oceny niż przedstawiciele pozostałych firm. Jedynym wyjątkiem jest ocena współpracy z administracją centralną. W tym przypadku duże firmy z kapitałem zagranicznym wystawiają lepsze oceny, co może być potwierdzeniem obiegowej prawdy głoszącej, że duży może więcej. Być może większym formom łatwiej jest nawiązywać kontakty z administracją centralną, która przy współpracy z dużymi partnerami z sektora prywatnego jest bardziej elastyczna.

4. Ważność i wpływ poszczególnych obszarów na ogólną ocenę klimatu inwestycyjnego w Polsce

Dotychczas koncentrowaliśmy się na szczegółowym omówieniu ocen kolejnych obszarów uwzględnionych w badaniu. Jednak poza informacjami o ocenie tym razem, w ramach badania, zebrano również informacje na temat deklarowanej ważności poszczególnych obszarów.

Badani mieli możliwość wypowiedzenia się na ile, ich zdaniem, dany aspekt jest ważny. Korzystali przy tym z pięciostopniowej skali, na której ocena 1 oznaczała całkowicie nieważny aspekt, a ocena 5 oznaczała aspekt bardzo ważny. Ocenie nie zostały poddane wszystkie omówione wcześniej aspekty. Aby nadmiernie nie wydłużać kwestionariusza, respondenci wypowiadali się o ważności tylko ogólnych obszarów. I tak na przykład oceniali jasność i spójność przepisów prawnych (ogółem), ale już nie jasność i spójność przepisów z poszczególnych dziedzin.

Rys. 35. Deklarowana ważność poszczególnych obszarów (skala ocen 1-5).

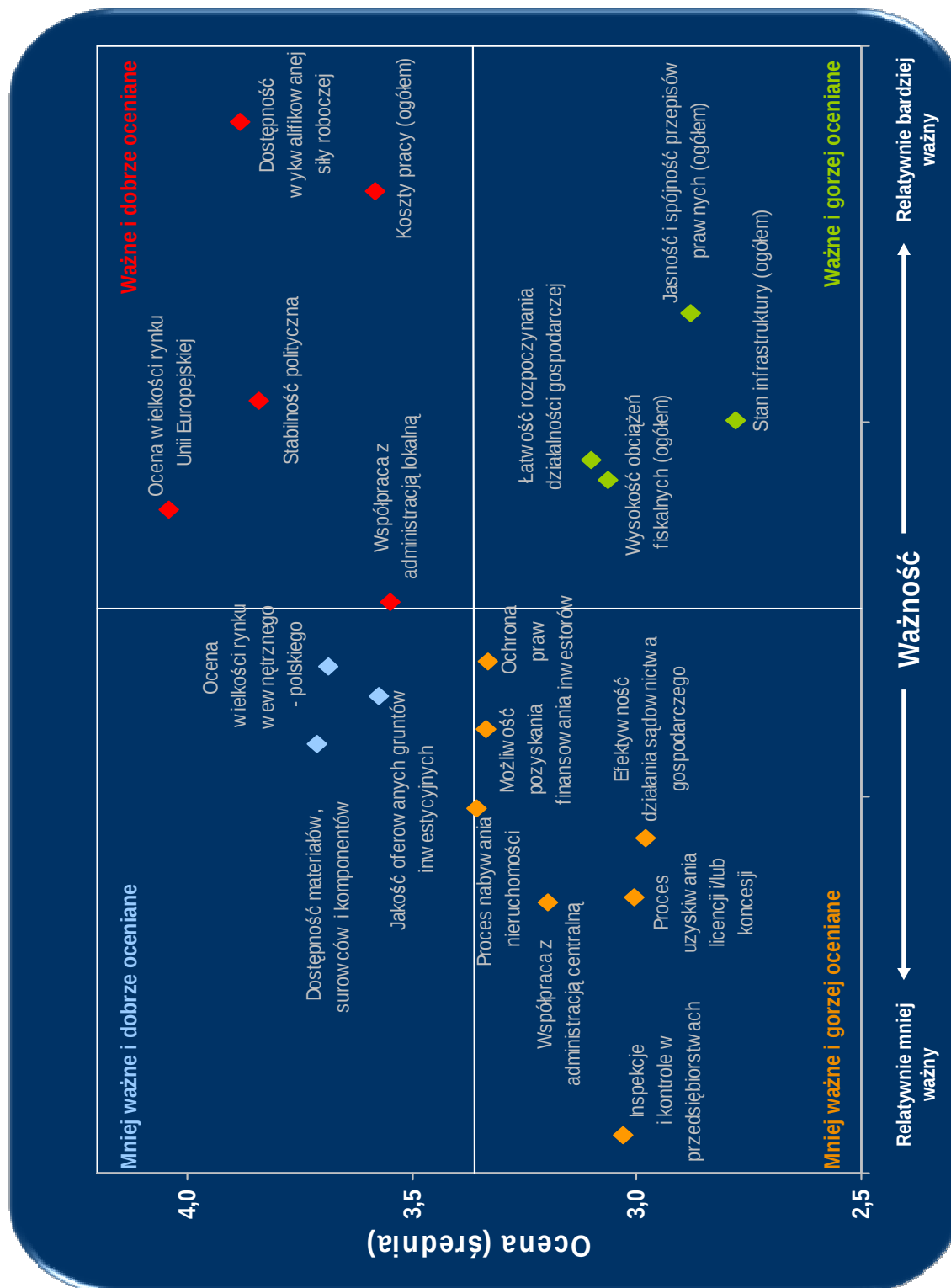

Dzięki takiej formie pytania mamy możliwość uporządkowania badanych obszarów ze względu na ich deklarowaną ważność. Trzy najważniejsze, zdaniem badanych, obszary to dostępność wykwalifikowanej siły roboczej, koszty pracy a także jasność i spójność przepisów prawnych (ogółem).

Od razu rodzi się jednak pytanie, jak Polska jest oceniana w obszarach wskazanych uznawanych za najważniejsze przez inwestorów. Doskonałym narzędziem dostarczającym odpowiedzi na tego typu pytania jest analiza ćwiartkowa. Sprowadza się ona do pogrupowania wszystkich badanych obszarów ze względu na ich ważność oraz ocenę. W wyniku nałożenia na siebie tych dwóch wymiarów otrzymujemy cztery grupy czynników.

- Pierwsza grupa to obszary ważne i dobrze oceniane. Zaliczamy do nich te aspekty, które odznaczają się ponadprzeciętną ważnością oraz ponadprzeciętną oceną. Te elementy to niekwestionowane atuty Polski jako lokalizacji dla inwestycji. Powinny być podkreślane w komunikacji z potencjalnymi inwestorami.
- Druga, szczególnie istotna, grupa czynników to elementy ważne lecz gorzej oceniane. Zaliczmy do nich elementy o ponadprzeciętnej ważności i ocenie poniżej średniej dla wszystkich badanych obszarów. Jeśli oczekujemy zwiększenia zaangażowania inwestorów zagranicznych w Polsce, to właśnie w tych obszarach powinniśmy podjąć działania naprawcze w pierwszej kolejności.
- Trzecia grupa to elementy relatywnie mniej ważne i wysoko oceniane. Są to obszary o relatywnie małej ważności i ponadprzeciętnej ocenie. Nie musimy przesadnie koncentrować na nich naszej uwagi ponieważ z jednej strony nie mają one kluczowego znaczenia dla inwestorów, a z drugiej strony już dziś jesteśmy raczej dobrze oceniani w tych wymiarach. Mogą one natomiast być wykorzystane w komunikacji z potencjalnymi inwestorami, jako mocne strony naszego kraju.
- Ostatnią, czwartą grupę stanowią elementy, które na skali ważności uplasowały się poniżej średniej. Również ich ocena jest poniżej średniej dla wszystkich aspektów. Obszary te wyznaczają kierunki działań naprawczych, które powinny zostać zainicjowane dopiero po przeprowadzeniu zmian w obrębie obszarów z grupy drugiej.

Rys. 36. Analiza ćwiartkowa

Rys. 36. Analiza ćwiartkowa

5. Podsumowanie

Cykliczność badania klimatu inwestycyjnego w Polsce pozwala ocenić stan oraz uchwycić najważniejsze zmiany zachodzące w tym obszarze na przestrzeni lat.

1. Ogólny klimat inwestycyjny w Polsce w roku 2011 zastał oceniony jako dobry, jednocześnie poprawiając ocenę dostateczną z roku 2010. Wyniki badania wskazują na ogólną poprawę oceny klimatu inwestycyjnego wśród inwestorów w stosunku do poprzednich lat. Obecna średnia ocen jest najwyższa od 2007 r.
2. Poziom ogólnej oceny klimatu inwestycyjnego ma odzwierciedlenie w 19 ocenianych obszarach szczegółowych. Najlepiej ocenionym obszarem była ocena wielkości rynku Unii Europejskiej a następnie dostępność wykwalifikowanej siły roboczej oraz stabilność polityczna Polski. Najgorzej oceniony przez respondentów został stan infrastruktury (ogółem) oraz jasność i spójność przepisów prawnych (ogółem).
3. Największy wzrost średniej oceny spośród badanych obszarów szczegółowych w okresie 2007-2011 nastąpił w obszarze stabilności politycznej, średnia w tym okresie wzrosła o 1,6. Duże korzystne zmiany w stosunku do roku 2010, zaszły również w obszarze *kosztów pracy* i *możliwości finansowania*. Może to sugerować stopniowe przezwyciężanie kryzysu, który spowodował np. ograniczenie możliwości kredytowych na rynku. W przypadku oceny instytucji państwa największy wzrost średniej ocen w stosunku do roku 2010 dotyczył *efektywności działania sądownictwa*.
4. Obecna fala badania, jako pierwsza, dała możliwość rozpatrywania ocen poszczególnych obszarów w odniesieniu ich ważności z perspektywy inwestorów. Aspekty dobrze oceniane, a jednocześnie ważne dla respondentów to:
 - a. Dostępność wykwalifikowanej siły roboczej,
 - b. Koszty pracy,
 - c. Stabilność polityczna,
 - d. Wielkość rynku UE,
 - e. Współpraca z lokalną administracją.
5. W pierwszej kolejności w ocenie inwestorów poprawa powinna nastąpić w obszarze:
 - a. Jasność i spójność przepisów prawnych,
 - b. Stan infrastruktury,
 - c. Łatwość rozpoczynania działalności gospodarczej,
 - d. Wysokość obciążeń fiskalnych